

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи миллии

Тоҷикистон, профессор

Насриддинзода Э.С

«*ES*» _____ 2024

ХУЛОСАИ

ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна дар мавзуи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) ҳамчун афзоиштанзимкунанда» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзадӣ илмҳои биология аз рӯи ихтисоси 03.01.05-Физиология ва биохимияи растаниҳо дар Озмоишгоҳи илмӣ-таҳқиқотии «Химияи глитсерол» -и ба номи профессор Кимсанов Б.Ҳ. ба анҷом расонида шудааст.

Номбурда соли 2011 ба Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, онро аз рӯи ихтисоси биология соли 2016 хатм кардааст. Соли 2012 ба ҳайси омӯзгор ба кор шуруъ намуд. Аз соли 2020 то соли 2023 унвонҷӯи ИИТ ДМТ мебошад. Айни ҳол ба ҳайси ходими илмӣ дар ИИТ ДМТ фаъолият намуда истодааст.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳони номзадӣ соли 2024 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дода шудааст.

Роҳбарони илмӣ: Раҷабзода Сирочиддин Икром доктори илмҳои химия, профессор, директори Институти илмию таҳқиқотии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Мирзораҳимзода А.К. доктори илмҳои биологӣ, ноиби президенти АМИТ.

Мавзуи диссертатсия дар ҷаласаи ИИТ ДМТ санаи 15 сентябри соли 2020, қарори №5, дар шурои олимони ИИТ Донишгоҳи миллии Тоҷикистон рӯзи 19 январи соли 2020, қарори №5 тасдиқ шудааст.

Аз муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирӣ карда шуд:

Дар натиҷаи таҳқиқотҳои гузаронидашудаи Нозимова Маъмура Саҳобиевна бори аввал таъсири (3-Z-Phe-O-пропан-1,2-диол), (3-Phth-Phe-O-пропан-1,2-диол), 3 третбутилоксикарбонилфенилаланилпропан-1,2-диол, 1,3-дикарбобензоксифенилаланилпропан-2-ол. (1,3-ди-Z-Phe-O-пропан-2-ол) ва 1,3-дифталилфенилаланилпропан-2-ол (1,3-ди-Phth-Phe-O-

про-пан-2-ол, шароитҳои оптималии таъсири ҳосилаҳои глицерол 1,3-дифталиллаланилопропан-2-ол, ди ва триэфирҳои он ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L), модели динамикаи аз худкунии об, тухми лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L) бо усули регрессияи хаттии сершумор сохта шуд, аввалин маротиба методикаи коркарди металлҳои вазнин дар таркиби обҳои полезӣ, ва таъсири он ба рушди лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) коркард намуда, мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

Хулосаҳои дар кори мазкур баровардашуда ва дақиқии натиҷаҳои бадастомада тавассути коркарди оморӣ бо истифодаи барномаҳои гуногуни компютерӣ асоснок карда шудааст. Худи рисолаи номзадӣ таҳқиқоти илмии фарогир ва комил мебошад.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот: омӯзиш ва муайян кардани афзоиштанзимкунандаи нав дар асоси баъзе ҳосилаҳои глицерол. Барои арзёбии самаранокии ин афзоиштанзимкунанда, таъсири он ба рушди лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) санҷида шудааст.

Методҳои таҳқиқот ва асбобҳои истифодашуда. Маълумотҳои бадастомада бо усулҳои замонавии таҳқиқот, коркарди статистикии натиҷаҳо таъмин ва асоснок карда шуд. Ҳамчунин аз спектрофотометрия, масс спектор, биотестҳо истифода шудааст.

Саҳеҳияти натиҷаҳои дар диссертатсия овардашуда ба нишондоди зерин асос шудааст:

- дар асоси таҳқиқотҳо гирифтани натиҷаҳои аниқ ва саҳеҳи қиматҳои эксперименталӣ;
- таҳлили қатъии онҳо дар асоси усули риёзӣ ва таҳлили омории муосир;
- муқоисаи натиҷаҳо бо натиҷаҳои дар адабиёт овардашуда, зоҳиркунии мувофиқатии онҳо;
- саҳеҳии қонуниятҳои назариявии муқарраршуда ва хулосаҳои асосии кори диссертатсионӣ бо асосҳои химияи органикӣ.

Навовариҳои илмии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки:

1. Бори аввал маротиба таъсири 3-карбобензоксифенилаланилпропан-1,2-диол. (3-Z-Phe-O-пропан-1,2-диол), 3-фталилфенилаланилпропан-1,2-диол. (3-Phth-Phe-O-пропан-1,2-диол), 3-третбутилоксикарбонилфенилаланилпропан-1,2-диол, 1,3-дикарбобензоксифенилаланилпропан-2-ол. (1,3-ди-Z-Phe-O-пропан-2-ол) ва

1,3-дифталилфенилаланилпропан-2-ол (1,3-ди-Phth-Phe-O-про-пан-2-ол)
санчида шуд.

2.Шароитҳои оптималии таъсири ҳосилаҳои глитсерол 1,3-дифталилланилопропан-2-ол, ди ва триэфирҳои он ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L) ошкор карда шуд.

3.Моделҳои динамикаи азхудкунии об, тухми лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L) бо усули регрессияи хаттии сершумор сохта шуд.

4.Аввалин маротиба методикаи коркарди металлҳои вазнин дар таркиби обҳои полезӣ ва таъсири он ба рушди лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L) коркард ва омӯхта шудаанд.

5.Аввалин маротиба таъсири композитҳои об-глитсерол-сулфур-оҳак бар зидди бемориҳои занбурӯғии лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L) таҳқиқ карда шудаанд.

6.Таъсири самараноки афзоиштанзимкунандаҳои ҳосилаҳои глитсерол ба нашъунамо, инкишоф ва ҳосилнокии лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L) ошкор карда шуд.

Аҳаммияти илмию амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки усулҳои синтез ва ҳосил кардани ҳосилаҳои глитсерол; ба вучуд овардани афзоиштанзимкунандаи нав дар асоси ҳосилаҳои глитсерол; таъсири ҳосилаҳои муайяни глитсерол ҳамчун афзоиштанзимкунанда; баланд бардоштани ҳосили лубиё ва дигар зироатҳо бо баъзе ҳосилаҳои глитсерол ҳамчун афзоиштанзимкунанда. Натиҷаҳои бадастомада дар раванди таълим, Ҳангоми хондани курсҳои махсус, иҷрои корҳои курсӣ, магистрӣ ва таҳқиқотӣ татбиқ гардида, донишҷӯён, магистрон ва унвонҷӯён натиҷаҳои кори мазкурро мавриди истифода қарор дода метавонанд.

Баамалбарорӣ ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот. Натиҷаҳои бадастомада дар раванди таълим, Ҳангоми хондани курсҳои махсус, иҷрои корҳои курсӣ, дипломӣ ва таҳқиқотӣ татбиқ гардида, донишҷӯён, аспирантон ва унвонҷӯён натиҷаҳои кори мазкурро мавриди истифода қарор дода метавонанд.

Мавқеъҳои асосии ба химоя пешниҳодшуда:

-натиҷаи принсипи амалии ҳосилаҳои глитсерол 1,3-дифталилланилопропан-2-ол, ди- ва триэфирҳои он дар нӯмуи лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.), ҳамчун афзоиштанзимкунанда;

-натиҷаи динамикаи аз худкунии об, тухми лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) бо усули модели регрессияи хаттии сершумор;

-натиҷаи таҳлили металлҳои вазнин дар таркиби обҳои полезӣ, ва таъсири он ба рушди лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.);

-таъсири композити об-глитсерол-сулфур-оҳак барои пешгири намудани мубориза бар зидди бемориҳои занбурӯғии лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.).

-ошкор намудани самаранокии афзоиштанзимкунандаи ҳосилаҳои глитсерол ба нашъунамо, инкишоф ва ҳосилнокии лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) доранд бо мақсади ба даст овардани моддаҳои фаъоли биологӣ.

Саҳми шахсии муҳаққиқ. Муаллифи кори диссертатсионӣ дар тамоми зинаҳои таҷрибаҳои таҳқиқоти: таҳлилу тафсири адабиёт ба даст овардан, коркард ва таҳлили натиҷаҳои таҷрибаҳо, хулосабарорӣ ва тайёр кардани маводи илмӣ аз рӯи мавзуи таҳқиқотӣ, омода ва таҳияи диссертатсия бевосита ширкат намудааст. Таҷрибаҳои илмию амалӣ оид ба рисолаи мазкур дар шароити саҳро ва озмоишгоҳ бевосита аз тарафи муаллиф иҷро гардида, аз тарафи роҳбариилмии унвонҷӯи дарёфти дараҷаи илмӣ оид ба пайдар пайии рисола роҳнамои шудааст.

Хулосаҳои умумӣ оид ба пешниҳоди рисола барои дифоъ. Диссертатсияи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.), ҳамчун афзоиштанзимкунанда» кори илмии ба анҷомрасида буда, барои дарёфти дараҷаи илмии номзодии илмҳои биология 03.01.05- Физиология ва биохимияи растаниҳо мувофиқ аст. Бо назардошти ақидаҳои дар боло зикршуда, маҷлиси умуми дар озмоишгоҳи «Химияи глитсерин»-и ба номи д.и.х., профессор Б.Ҳ. Кимсанов, Институти илмию таҳқиқотии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон бо иштироки олимони пешбари Институти илмию таҳқиқотии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобивна дар мавзуи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.), ҳамчун афзоиштанзимкунанда» кори илмии ба анҷомрасида меҳисобад, ки дар сатҳи баланди илмию таҳқиқотӣ таълиф шуда, ба ҳамаи талаботи кори диссертатсионӣ ҷавобгӯ аст. Дар ин замина, диссертатсияи мазкурро барои дарёфти дараҷаи илмии номзодии илмҳои биология аз рӯи ихтисоси 03.01.05- Физиология ва биохимияи растаниҳо ба Ҷимоя тавсия менамояд.

Хулоса дар ҷаласаи Озмоишгоҳи илмӣ-таҳқиқотии «химияи глитсерол»-и ба номи профессор Кимсанов б.х. ва ҷаласаи васеи шурои Институти илмию таҳқиқотии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул карда шудааст.

Дар чаласа 35 нафар, аз ҷумла 2 нафар академик, 5 нафар доктори илмҳои химия ва физика 28 нафар номзоди илмҳои химия ва ассистентон иштирок доштанд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор»-35 нафар, «зид» нест, «бетараф» нест
Протоколи №05 аз 16 майи соли 2024.

Раисикунанда:

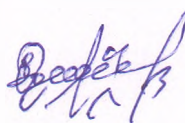
муdiri шуъбаи илмҳои табиатшиносӣ, фарматсевтӣ, дақиқ ва риёзии ИИТ ДМТ, н.и.ф.-м.

Акназарова Ш.И

Котиб:

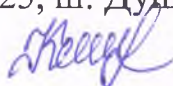
муdiri озмоишгоҳи илми-таҳқиқотии «Химияи глитсерин»-и ба номи узви вобастаи АМИТ, профессор Кимсанов Б.Х.

Кабирзода З.О.

Тақризнависони расмӣ:

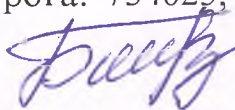
номзоди илмҳои биология, ҳодими пешбари илмии шуъбаи илмҳои табиатшиносӣ, фарматсевтӣ, дақиқ ва риёзии ИИТ ДМТ, (Ҷойи кор: ДТТ Суроға: 734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17, тел.: (992)93-926-88-00
Кимсанов А.Б.

Имзои Акназарова Ш.И., Кабирзода З.О., Кимсанов А.Б. тасдиқ мекунам.

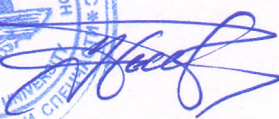
Сардори шуъбаи кадрҳои ИИТ ДМТ Раҳматулоева З.Х.

Доктори илмҳои биология, доктори илмҳои фарматсевтӣ, профессори кафедраи химияи органикӣ факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (Ихтисос 02.00.03-Химияи органикӣ) (Ҷойи кор: ДМТ, Суроға: 734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17. (+992)-00-977-03-60)
Бобизода Ғ.М.

Имзои д.и.б., д.и.ф. профессор Бобизода Ғ.М. тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.